

Norges Colonialgrossisters Forbund(NCF)

Tobakksvarer - høring forslag om innføring av et forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer på utsalgssteder

NCF representerer ca. 60 % av dagligvarehandelen i Norge. Dette er en bransjegren som med sine anslagsvis 50000 årsverk er like stor som næringsmiddelindustrien. Bransjen besto per oktober 2006 av 10200 utsalgssteder over hele Norge hvorav 4150 dagligvarebutikker. Dagligvaregrossister leverer opptil ca.20000 vareartikler til de nevnte utsalgssteder og distribuerer dessuten dagligvarer til rundt 20000 enheter av storhusholdninger som hoteller, restauranter, catering.

Vi takker for utsatt høringsfrist.

Feil virkemiddel for utmerket formål

Det er ingen tvil om viktigheten av å redusere andelen røykere blant barn og unge ikke minst fordi de fleste røykere begynner å røyke som tenåring. Det er i en periode av livet da de i stor grad er påvirkelige gjennom den offentlige arena ved holdninger fra skolen, røkeforbud på utesteder og arbeidsplasser samt samarbeid med og formidling av holdninger via familien.

Myndighetene burde prioritere å finne enda mer systematiske metoder i dette arbeid. Andre allerede eksisterende tiltak er høye særavgifter på tobakksvarer og aldersgrenser ved kjøp, begrensninger på reklame.

Forbud mot synlig oppstilling kan være negativt for folkehelsen

Det er ikke nødvendig eller formålstjenlig å innføre en ytterligere regulering av privat kommersiell aktivitet og særlig ikke med den svært tynne begrunnelse som ligger bak forslaget om forbud mot synlig oppstilling

Høringsnotatet dokumenterer ikke sannsynligheten av at barn og unge får signifikant større tilbøyelighet til å røyke ved at sigaretter og røketobakk er synlig i butikkenes kasseområde.

Siden pakkene er merket tydelig og på en stor del av forsiden som forbrukerne ser, med kraftige faresignaler(Røyking dreper), kan det tvert om virke preventivt på salget at varene er synlige på den måten. Det er nettopp mye av hensikten med advarslene.

Departementets påstand om at tobakksvarene fungerer som et reklamemedium for røyking, er derfor i beste fall unyansert. I verste fall kan dette tolkes som om myndighetene mener advarslene ikke virker etter forutsetningen.

Det innebærer igjen at et forbud mot synlig oppstilling kan komme til å virke mot sitt formål som i høringsbrevet fra HOD angis å være å redusere effekten av tobakkpakkenes reklamefunksjon. Dette vil ifølge Sosial – og helsedirektoratet, som departementet støtter seg på, ha særlig gunstig forebyggingseffekt overfor unge som ikke røyker eller snuser, samt overfor personer som forsøker å slutte eller har sluttet å røyke eller snuse.

Det foreslåtte forbud står ikke i rimelig forhold til virkning

Ettersom det kan reises berettiget tvil om den påståtte virkning overfor den primære målgruppe, står det foreslåtte forbud ikke i rimelig forhold til tiltakets art og omfang. Det dreier seg om en sterk begrensning i omsetningen og i dagligvarehandelens bestemmelsesrett over hvordan varene skal plasseres i butikk. Et forbud strider følgelig sannsynligvis mot EØS-avtalen, og dette bør uansett utredes av departementet før man går videre med saken.

Et forbud vil favorisere de mest etablerte tobakks - og sigarettmerker i favør av de store produsenter og således påvirke konkurransesituasjonen negativt.

Prinsippet om tillatelse av et så kraftig myndighetsinngrep i forretningsvirksomhet som omfatter salg av fullt lovlige produkter, kan fort spre seg til mer eller mindre veldokumenterte helsebegrunnelser i andre produktkategorier eksempelvis produkter med salt, mettet fett og sukker.

Vi minner om at tobakksvarer i dagligvarebutikker ikke selges som påstått i høringsnotatet ”Produktene stilles ut og selges sammen med andre vanlige dagligvarer, noe som gir et inntrykk av at tobakksbruk er mer ufarlig og alminnelig enn det i virkeligheten er.” Situasjonen i dag er tvert om at sigaretter og røketobakk selges manuelt ved kassen på samme måte som noen få andre varer som visse reseptfrie legemidler (eller ved kortbrett foran kassen kombinert med Vensafeautomat).

Kostnadene for bransjen ikke vurdert

Departementet nevner at usynlig plassering av tobakksvarene kan oppnås under disken, i lukkede beholdere over disken, i lukkede skap eller skuffer, eller bak skyvedører, skodder eller gardiner som er lukket. Samtidig hevdes i høringsnotatet, uten dokumentasjon, at dette ikke vil få store økonomiske konsekvenser for bransjen på kort sikt fordi de fleste voksne allerede har bestemt hva de vil kjøpe.

Vi kan ikke se at departementet har spurt bransjen om de økonomiske konsekvenser av de fysiske og markedsmessige virkninger av et eventuelt forbud. Med de fysiske omdisponeringsløsninger som er skissert i høringslokalet, kan antas at kostnadene blir betydelige. Dette burde ha blitt vurdert mot den røykereduserende effekt av forbud som vi mener er svært tvilsom.

Tiltaket gir neppe røykereduksjon for voksne

Når det gjelder den målgruppen nevnt i høringsnotatet som omfatter voksne som prøver å slutte å røke, refereres til samme type forhold som for barn og ungdom, nemlig at advarslene også forsvinner hvis pakkene ikke blir synlige. Konsekvensene av dette er ikke utredet.

Kanskje virkningen av usynliggjøring tvert om vil gjøre det vanskeligere å stumpe sigaretten. Departementets egen påstand om at de voksne uansett vet hva de vil kjøpe, illustrerer at å usynliggjøre produktene, neppe har noen hensikt overfor den bredere gruppe av voksne (de uforbederlige røykere).

Ikke tilstrekkelig erfaringsgrunnlag internasjonalt eller vitenskapelig

De internasjonale erfaringene som fremmes i høringsnotatet, er ikke tilstrekkelige til å begrunne det foreslåtte forbud. Det vises best ved følgende setning "Videre har en australsk studie konkludert med at et forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer på utsalgssteder kan bidra til å redusere deres (barn og unges) forsøk på å kjøpe tobakksvarer, samt deres forestillinger om hvor utbredt røyking er og hvor akseptabelt det er å røyke."

Vi finner det merkelig at man i det hele tatt anvender et så vagt bakgrunnsmateriale og fra et land så fjernt og annerledes som Australia. Departementet bemerker selv at det foreløpig ikke finnes noe vitenskapelig publisert undersøkelse som viser hvilken konkret effekt et forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer på utsalgssteder eventuelt vil ha på andel røykere.

Nei til forbud mot synlig oppstilling av røykeutstyr

Det kan ikke ha noen hensikt i forhold til å redusere røyking at tobakksskadeloven utvides til å gjelde synlig oppstilling av og reklame for annet røykeutstyr som munnstykker og askebegre. Departementet argumenterer med at den foreslåtte utvidelse fjerner en tolkningstvil men å unngå overregulering burde telle mye mer.

Forbud mot spesielle rabatttilbud hemmer kommersiell prismekanisme

Forslaget om å forby bruk av spesielle rabatttilbud ved salg av tobakksvarer til forbruker, er et myndighetsinngrep i den frie prisdannelse og uheldig ut fra en slik synsvinkel. Det er ikke dokumentert at et slikt forbud vil ha noen virkning på røykenivået.

Enda mindre dokumentasjon på at forbud mot oppstilling av snus har noen som helst helsevirkning

Helsevirkninger av snus er ikke klare bl.a. siden de må vurderes i forhold til overgang fra røyking til snusing. Helsevirkninger av forbud mot synlig oppstilling av snus er ikke underkastet noen holdbar vurdering fra departementets side.

Det at mange går fra røyking til snus, skulle man tro ga en stor positiv effekt for folkehelsen. Som et minimum burde dette aspekt vært utredet før noe forbud skulle kunne vurderes.

Støtte til HSH's uttalelse

Vi støtter høringssvaret fra HSH i samme sak inkludert referanse til SIFO - studiet som verken avkrefter eller sannsynliggjør at forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer vil ha noen effekt på folkehelsen. Videre konkluderer HSH bl.a. ut fra en ECON-rapport med at kostnadene for utsalgsstedene ved å gjennomføre det foreslåtte tiltak klart vil overstige 500 millioner kroner.

Oslo, 4.juli 2007

Med vennlig hilsen
Norges Colonialgrossisters Forbund
Steinar B. Kringlebotten
Adm. direktør